

føre merværdiafgiften særskilt på fakturaen“ (s. 55 fn).

I øvrigt viste de foretagne undersøgelser, at priserne efter afgiftsomlægningen har vist tendens til at stige noget mere, end afgifterne betinger. I de fleste tilfælde har denne merstigning kunnet forklares ved, at tidligere omkostningsstigninger først gradvis slår igennem i forbrugerpriser, og ved, at merværdiafgiftens generelle forhøjelse af priserne har givet anledning til inddækning af omkostninger“ (s. 58, afsn. 7).

I øvrigt fremgik det af undersøgelsen, at der kun på enkelte vareområder var sket prisforhøjelser, som ikke ganske kunne forklares ved afgiftsændringer og omkostningsstigninger.

Hvad angår spørgsmålet, om fakturering med moms-inkluderede enhedspriser vil forøge risikoen for „pyramidevirkning“, skal fremhæves, at der i denne henseende er forskel mellem producerende virksomheder og rene handelsvirksomheder.

For handelsvirksomheder, der køber til priser, der faktureres inklusive moms, og som ingen forarbejdning foretager, kan avanceberegningen ske på grundlag af købsprisen inklusive moms. Der opstår i disse tilfælde ingen „pyramidevirkning“, hvis den handlende blot beregner den normale avanceprocent og ikke yderligere tillægger moms.

For producerende virksomheder er forholdene derimod mere komplicerede, og det vil i praksis næppe kunne undgås, at der opstår en vis „pyramidevirkning“, hvis råvarer og halvfabrikata købes til priser, der faktureres inklusive moms.

Man skal ikke undlade at gøre opmærksom på, at avancestoploven indeholder sådanne begrænsninger for bruttoavanceberegningen, at der ikke skulle være mulighed for ekstraordinært at opnå avance af afgifterne. På den anden side må det erkendes, at de praktiske vanskeligheder ved at følge avancestoplovens kalkulationsprincipper ikke bliver mindre, hvis der sker ændring i faktureringsmetoden, og at opretholdelse af et uforandret procentvis tillæg ofte vil være i strid med avancestoploven, hvis indkøbsprisen er steget.

Opmærksomheden kan i denne forbindelse henledes på, at ændringer i priser, afgifter og salgsbetingelser, herunder faktureringsmetoder, erfaringsmæssigt ofte giver anledning

til at foretage ændringer i omkostningsberegninger, bruttoavancer og salgspriser.“

Departementet skal for sit vedkommende fremhæve, at man ved en afgifts eventuelle „pyramidevirkning“ normalt forstår det forhold, at afgiften giver anledning til større prisforhøjelser end afgiften i sig selv skulle indebære, fordi der kan være en tendens til, at de efterfølgende handelsled beregner sig avance også af afgiften. Som det fremgår af monopoltilsynets udtalelse, er der i denne henseende en afgørende forskel på engrosomsen og merværdiafgiften. Såfremt en detailhandler efter indførelsen af en engrosoms beregner sig samme avanceprocent af varens købspris inklusive afgift, som han anvendte før afgiftens indførelse, vil han derved beregne sig avance også af afgiften.

Modsat dette medfører detailhandlerens anvendelse af en uændret avanceprocent på en købspris, der indbefatter afgiften, ikke under merværdiafgiften en forøgelse af detailavancen. Ved at anvende sin sædvanlige avanceprocent på den beskattede købspris regner detailhandleren sig blot direkte frem til en salgspris, der indeholder dækning dels for sædvanlig detailavance, dels for afgiften af detailavancen.

Det må altså kunne fastslås, at fakturering med enhedspriser, der inkluderer moms, ikke for handelsleddenes vedkommende skulle indebære nogen tendens til „pyramidevirkning“ i almindelig forstand. Noget andet er, at anvendelse af uforandret avanceprocent, som monopoltilsynet anfører, ofte vil være i strid med avancestoploven.

For så vidt angår de producerende virksomheder — håndværk og industri — skal man henvise til det i lovforslagets bemærkninger anførte om, at kalkulationsbæsværet bliver mindre i detailhandelen ved fakturering til priser indbefattet afgift, men til gengæld større i industri- og handelsvirksomheder. Priskalkulationen for en vare eller et arbejde vil her foruden materialepriser, der indbefatter moms, indeholde poster som f. eks. løn og generalomkostninger, der vil være uden moms. Her må virksomheden, hvis den skal kalkulere rigtigt, enten trække afgiften fra den pris, hvormed materialerne indgår i kalkulationen, og herefter beregne $12\frac{1}{2}$ pct. afgift på den således kalkulerede pris, eller tillægge afgift på de øvrige poster,